

Taajamametsien käyttö- ja hoitoperiaatteiden laatiminen

Ympäristölautakunta 09.11.2023 § 90

Valmistelija

Paikkatietoasiantuntija Sami Sainio, Kaavoituspäällikkö Antti Kivikko

Taajamametsillä tarkoitetaan asemakaava-alueen metsiä sekä aivan asemakaava-alueen tuntumassa sijaitsevia virkistyskäytössä olevia metsäalueita. Oriveden kaupunki omistaa noin 100 hehtaaria taajamametsäksi luokiteltavaa metsää. Taajamametsäkuvioiden pinta-ala vaihtelee muutamasta aarista muutamaan hehtaariin. Tällä hetkellä taajamametsille ei ole kattavaa ja ajantasaista hoitosuunnitelmaa. Taajamametsillä sekä niiden hoidolla on merkittäviä vaikutuksia katu- ja ympäristökuvaan.

Orivedellä taajamametsien hoito on viime aikoina ollut vaihtelevaa ja perustunut osin lähinnä kohdekohtaiseen suunnitteluun. Taajamametsissä on kaupungin alueella tunnistettuja hoitotarpeita. Myös asukkaiden ja maanomistajien puolelta tulee kaupungille paljon palautetta ja toiveita kaupungin omistamien metsäalueiden hoitoon liittyen.

Uudistettavassa hallintosäännössä on tällä hetkellä suunniteltu, että asemakaava-alueen metsien hoidon osalta päätösvalta olisi kunnallistekniikan päälliköllä. Hallintosäännön uudistaminen on ollut kaupunginhallituksen käsittelyssä. Kaupunginhallitus on päättänyt kokouksessaan 23.10.2023 esittää valtuustolle uuden hallintosäännön hyväksymistä. Uusi hallintosääntö tulisi voimaan esityksen mukaan 1.1.2024. Kunnallistekniikan päällikön yhdeksi tehtäväksi tulisi hallintosäännön luonnoksen mukaan vastata kaupungin asemakaavoitettujen metsä- ja viheralueiden suunnittelusta, rakentamisesta, hoidosta ja ylläpidosta sekä puuston myynnistä lukuun ottamatta laajoja, maisemallisesti merkittäviä tai ympäristöstä poikkeavia hankkeita.

Taajamametsiä voivat olla myös asemakaava-alueeseen rajautuvat kaava-alueen läheiset metsät, joilla ei kuitenkaan ole voimassa asemakaavaa. Nämä taajaman läheiset metsät ovat monesti mm. virkistyskäytön kannalta keskeisiä. Näiden alueiden osalta hallintosäännön luonnoksen ja nykyisen hallintosäännön mukaan puuston myynnistä päättää kaavoituspäällikkö 40 000 euroon saakka sekä tätä suuremmissa puukaupoissa kaupunginhallitus.

Alueiden hoidon ja käytön kokonaisvaltaisen suunnittelun sekä töiden ohjelmoinnin kannalta olisi eduksi, jos kaupungilla olisi hoitosuunnitelma taajamametsiin liittyen. Hyvällä suunnittelulla voidaan vaikuttaa myös taajamametsien hoidon muodostamaan taloudelliseen kokonaisvaikutukseen. Puustoisten alueiden hoito kerryttää puuston myyntituloja, ja tätä on suunnittelun kautta mahdollista yhdistää vähemmän puustoisten alueiden hoitoon, joka puolestaan monesti on kustannusvaikutukseltaan negatiivista. Vuositasolla toimenpiteitä on mahdollista suunnitella kokonaistalouden mukaan ja/tai alueellisina kokonaisuuksina. Töiden ohjelmointi ja suunnittelu edellyttää kokonaisuutta käsittelevää suunnitelmaa.

Hoitosuunnitelman avulla toteutetaan metsänomistajan metsälleen asettamia tavoitteita. Taajamametsien kohdalla tavoitteiden kirjo on

laajempi kuin talousmetsässä ja usein joudutaan sovittamaan yhteen keskenään vastakkaisia tavoitteita. Suunnittelun rooli siis korostuu. Ennen kun taajamametsille voidaan laatia käyttö- ja hoitosuunnitelma, niin tulee laatia käyttö- ja hoitoperiaatteet taajamametsille. Periaatteilla kaupunki valitsee ja osoittaa, millaisia periaatteita se taajamametsien käyttöön liittyen asettaa ja noudattaa.

Taajamametsien hoito on monelta osin pienipiirteistä ja talousmetsän hoidossa käytettävä ”työkalupakki” ei aina kaikilta osin sovellu taajamametsien hoitoon. Tavoitteiden lisäksi tulisi siis määrittellä taajamametsänhoidossa käytettävät työkalut eli metsänhoidon toteutusperiaatteet.

Tässä vaiheessa määriteltävien tavoitteiden ja periaatteiden on järkevää olla ylätason tavoitteita, joiden käyttöä ja konkreettista toteuttamista suunnitellaan myöhemmin mahdollisesti laadittavassa käyttö- ja hoitosuunnitelmassa tarkemmin. Suunnitelman laatimisessa sekä toimenpiteiden käytännön toteutuksen suunnittelussa on järkevää mahdollistaa myös suunnitteluun osallistuminen.

Taajamametsien käyttö- ja hoitosuunnitelman pohjaksi olisi hyvä määrittellä:

- Taajamametsien hoidon tavoitteet
- Taajamametsien hoidon toteutusperiaatteet

Toimivalta

Hallintosääntö 30 §

Esittelijä

Kaavoituspäällikkö Antti Kivikko

Päätösehdotus

Ympäristölautakunta päättää

1) käynnistää taajamametsien käyttö- ja hoitoperiaatteiden laatimisen.

2) nimetä periaatteita laativaan työryhmään kunnallistekniikan päällikön, kaupunginpuutarhurin, kaavoituspäällikön ja paikkatietoasiantuntijan.

3) nimetä työryhmään luottamushenkilöedustuksena ympäristölautakunnan puheenjohtajan ja hänen varajäseneksi ympäristölautakunnan varapuheenjohtajan.

4) nimetä yhden työryhmän jäsenistä ryhmän puheenjohtajaksi.

Kaavoituspäällikön kokouksessa tekemä muutos päätösehdotukseen:

Ympäristölautakunta päättää

1) käynnistää taajamametsien käyttö- ja hoitoperiaatteiden laatimisen.

2) nimetä periaatteita laativaan työryhmään kunnallistekniikan päällikön, kaupunginpuutarhurin, kaavoituspäällikön ja paikkatietoasiantuntijan sekä sihteeriksi ympäristölautakunnan sihteerinä toimivan toimistosihteerin.

3) nimetä työryhmään luottamushenkilöedustuksena ympäristölautakunnan puheenjohtajan ja hänen varajäseneksi ympäristölautakunnan varapuheenjohtajan.

4) nimetä kaavoituspäällikön ryhmän puheenjohtajaksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Merkittiin pöytäkirjaan, että kunnallistekniikan päällikkö Mika Kuivanen ja paikkatietoasiantuntija Sami Sainio olivat asiantuntijoina paikalla asian käsittelyn aikana.

Ympäristölautakunta 11.06.2024 § 53

Valmistelija

Paikkatietoasiantuntija Sami Sainio, maankäyttöpäällikkö Antti Kivikko

Ympäristölautakunnan nimeämä taajamametsien käyttö- ja hoitoperiaatteita laativa työryhmä kokoontui 24.5.2024. Kyseessä oli työryhmän aloituskokous. Työryhmän jäsenten kesken sovittu mukaisesti aloituskokoukseen valmisteltiin luonnos taajamametsien käyttö- ja hoitoperiaatteiksi.

Kokouksen alustuksessa (liitteenä oleva materiaali) vertailtiin talousmetsien ja taajamametsien hoidon tavoitteita ja hoitomenetelmiä. Samassa yhteydessä käyttö- ja hoitoperiaatteiden luonnokseen määriteltiin myös kaupungin taajamametsien hoidon tavoitteet, hoidon ohjaus sekä toimenpidevalikoima.

Työryhmä totesi kokouksessaan, että taajamametsien käyttö- ja hoitoperiaatteiden valmistelu on valmis ja periaatteet voidaan viedä päätöksenteon käsittelyyn.

Työryhmän työn perusteella Oriveden kaupungin taajamametsien hoidon lähtökohdiksi määriteltiin seuraavanlainen "huoneentaulu":

Oriveden taajamametsien hoidon tavoitteet

Metsänhoidon suunnittelun lähtökohtana on tavoitteiden määrittely

- Taajamametsien hoidolla turvataan metsien ulkoilu- ja virkistyskäyttö
- Taajamametsien hoidolla ylläpidetään ja parannetaan metsien elinvoimaa, maisemakuvaa, metsän rakenteen ja eliöstön monimuotoisuutta
- Taajamametsien hoidolla ylläpidetään ja parannetaan metsien suojavaikutusta (melu-, tuuli-, pöly- ja näkösuoja)
- Taajamametsien hoidolle ei aseteta puuntuotannollisia tavoitteita pl. talousmetsäksi luokitellut taajamametsäalueet

Oriveden taajamametsien hoidon ohjaus

Taajamametsien hoitoa ohjataan Viheralueiden kunnossapitoluokituksen (RAMS-luokitus) mukaisella hoitosuunnitelmalla, jossa taajamametsät jaotellaan viiteen kunnossapitoluokkaan (M1 - M5). Kunnossapitoluokittelun avulla määritellään yksittäisen metsäkuvion hoidon päätavoitteet.

- M1 Arvometsä
- M2 Lähimetsä
- M3 Ulkoilu- ja virkistysmetsä

- M4 Suojametsä
- M5 Talousmetsä

Oriveden taajamametsien toimenpidevalikoima

Toimenpidevalikoimasta valitaan metsikön tavoitteiden mukaiset toimenpiteet:

- Hoitotoimilla tavoitellaan monilajista, eri-ikäistä ja monirakenteista puustoa.
- Hoitotoimissa säästetään kuollutta puuta. Kuolleen puun määrää lisätään tarvittaessa esim. tekopökökkelöiden avulla.
- Hoitotoimilla huolehditaan, että taajamametsät ovat turvallisia ja helppokulkuisia
- Hoitotoimien yhteydessä jätetään metsäalueita myös luonnontilaan.
- Hoitotoimilla voidaan jatkaa metsän kiertoaikaa aina kun se on muut näkökohdat huomioiden mahdollista
- Hoitotoimet toteutetaan riittävän pienipiirteisinä.
- Hoitotoimissa suositaan metsän peitteisyyden säilyttäviä metsänhoitomenetelmiä
- Avohakkuuta käytetään talousmetsä (M5) kunnossapitoluokan ulkopuolella vain mikäli se on tarpeen metsän terveyden ja elinvoiman ylläpitämiseksi
- Taajamametsien hoito toteutetaan taloudellisesti järkevinä kokonaisuuksina
- Asukkaille tiedotetaan hoitotoimista ja asukkaita osallistetaan metsänhoidon suunnitteluun
- Taajamametsissä vältetään metsänhoitotoimien toteuttamista lintujen pesintäaikana.
- Myytävien tonttien puuston hoito yhdistetään taajamametsien hoitoon

Esityslistan liitteenä on luonnoksena Oriveden kaupungin taajamametsien hoidon tavoitteet ja periaatteet.

Toimivalta	Hallintosääntö 30 §
Esittelijä	Maankäyttöpäällikkö Antti Kivikko
Päätösehdotus	Ympäristölautakunta hyväksyy Oriveden kaupungin taajamametsien hoidon tavoitteet ja periaatteet <u>liitteen</u> mukaisena sekä esittää kaupunginhallitukselle, että se saattaa ne valtuuston hyväksyttäväksi.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.

Merkittiin pöytäkirjaan, että paikkatietoasiantuntija Sami Sainio oli asiantuntijana paikalla asian käsittelyn aikana.

Merkittiin pöytäkirjaan, että nuorisovaltuuston varaedustaja Paavo Pesonen poistui kokouksesta asian käsittelyn aikana kello 17:41–17:45 väliseksi ajaksi.

Merkittiin pöytäkirjaan, että ympäristöinsinööri Marjo Saarinen poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen kello 17:51.

Toimivalta	hallintosääntö 23 §
Esittelijä	Kaupunginjohtaja Juha Kuusisto
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus esittää, että valtuusto hyväksyy Oriveden kaupungin taajamametsien hoidon tavoitteet ja periaatteet liitteen mukaisena.
Päätös	<p>Päätösehdotus hyväksyttiin.</p> <p>Lisäksi kaupunginhallitus päätti yksimielisesti lisätä päätökseen seuraavan ponnien:</p> <p>Kaupunginhallitus toteaa, että taajamametsien hoidon ohjauksen yhteydessä osallistetaan kuntalaisia.</p>
Kokouskäsittely	<p>Keskustelun aikana kaupunginhallituksen varajäsen Reijo Kahelin esitti, että päätösehdotukseen lisätään ponsi, joka kuului seuraavasti: Kaupunginhallitus toteaa, että taajamametsien hoidon ohjauksen yhteydessä osallistetaan kuntalaisia.</p> <p>Kaupunginhallituksen jäsen Ilkka Hjerppe kannatti Kahelinin esitystä.</p> <p>Kaupunginhallitus hyväksyi Kahelinin esityksen yksimielisesti.</p> <p>Maankäyttöpäällikkö Antti Kivikko ja paikkatietoasiantuntija Sami Sainio olivat läsnä asiantuntijoina asian käsittelyn aikana klo 15.31-16.18.</p>